

N:o 3.

Ank. till Riksd. kansli den 1 juni 1887, kl. 12 midd.

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1 i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till val-lag.

Uti en inom Andra Kammarerna väckt motion (n:o 2) har herr Ernst Beckman föreslagit, att Riksdagen ville ingå till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta en val-lag att föreläggas Riksdagens pröfning.

De många oförligheter och olagligheter, som, enligt hvad motionären framhåller och allmänt är känt, förelupit vid senaste val till Riksdagens Andra Kammarer, torde kunna härledas dels från vederbörande valförrättares oförstånd eller försummelse och dels från förefintlig otydlighet och ofullständighet i gällande bestämmelser om val och dithörande ämnen.

Hvad först angår valförrättarne, så, om ock medgifves, att de af motionären påpekade oegentligheter talrikast förekommit i de valkretsar, der nämnda befattning utöfvats af ordförande i kommunalstämma, torde likväl, med hänsyn till andan i vårt valsätt, eller valens förrättande kommunvis, någon annan myndighet, lämpligare och mera skickad för rösternas uppsamlande, icke å landsbygden stå att finna; och torde man kunna med visshet antaga att, om de stadganden, som angå riksdagsmannaval, förtydligas och fullständigas, nämnde ordförande skola komma att på tillfredsställande sätt fullgöra sin berörda uppgift.

Ej utan skäl har motionären anmärkt, att gällande bestämmelser om val till riksdagsman äro sådana, att äfven den lagkunnige valförrättaren ofta måste råka i bryderi och tvekan. Ej nog med att de lagbestämmelser, som härvid direkt eller indirekt komma under tillämpning, återfinnas på spridda håll, så att en tillfredsställande ledning af valförrättningen lätt nog kan taga i anspråk en rätt omfattande lagkunskap. Betänkligare är, att de bestämmelser, som finnas, mången gång äro så knapphändigt affattade och dunkla, att de kunna lemna rum för olikartade tydningar. Motionären har erinrat om den tvistiga frågan, huru föreskriften, att för valbarhet till Andra Kammaren förutsättes att kandidaten under minst ett år före valet varit röstberättigad, rätteligen bör förstås. Många andra »öppna frågor» skulle kunna anföras, men torde till stor del vara allt för väl bekanta för att här behöfva påpekas.

Om det således ej kan förnekas, att behofvet af tydligare och fullständigare valföreskrifter är stort och kämbart, så bör å andra sidan ej förbises, att affattandet af en val-lag af den omfattning, motionären synes hafva tänkt sig, möter stora betänkligheter, då den — och annat lär väl ej böra ifrågasättas — icke erhåller karakter af grundlag. I en fullständig kodifikation af alla de bestämmelser, som med ett riksdagsmannaval ega sammanhang, borde naturligen inrymmas stadganden om rösträtt och valbarhet. Men dessa stadganden äro af den konstitutionella betydelse, att det ej bör kunna blifva tal om att rycka dem ur den grundlag, der de nu hafva sin plats, för att insätta dem i en lag, som, låt vara att den stiftas af Konung och Riksdag gemensamt, i allt fall icke i samma mån som en grundlag är skyddad för möjligheten af brådstörtade och omogna förändringar.

Lika olämpligt, ur legislativ synpunkt, vore att låta en särskild val-lag innehålla en amplifikation och förklaring af i grundlag kvarstående stadganden. I bästa fall finge val-lagen betydelse allenast af en kommentar till grundlagen; men det torde ock hända, att vid lagtolkningen skiljaktighet mellan grundlag och val-lag befundes föreligga.

Af det anförda följer att, enligt utskottets förmenande, tillfredsställande bot för de öfverklagade olägenheterna är att söka, ej i en allmän kodifikation af gällande bestämmelser om val, utan först och förnämligast i en tydligare och fullständigare affattning af hithörande grundlagsstadganden.

Dermed skall dock ingalunda förnekas att i andra rummet, och sekundärt, en val-lag, inskränkt till sina rätta dimensioner, kan varda af stort gagn. I en sådan lag kunna stadganden om röstlängders uppgörande och justering, om meddelande af folkmängdsuppgifter m. m.

lämpligen finna plats, och derigenom otvifvelaktigt mycken oreda afhjelpas och många misstag förebyggas. Möjligen torde i en sådan lag ock böra inrymmas föreskrifter rörande andra val, såsom till landstingsman.

En utredning af dessa viktiga och omfattande ämnen lärer emellertid kunna åstadkommas endast genom medel, som stå Kongl. Maj:t till buds; och får utskottet därför vördsamt hemställa,

att Riksdagen behagade i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till stadganden, afseende att fullständiga och förtydliga nu gällande bestämmelser om val till riksdagsman och dermed sammanhängande ämnen.

Stockholm den 1 juni 1887.

På utskottets vägnar:

AUG. HYGRELL.
